

तावुद्यतगदापाणी दुर्योधनवृकोदरौ । संयुगे च प्रकाशेतां गिरी सशिखराविव ।
 तावुभौ समतिकुद्धावुभौ भीमपराक्रमौ । उभौ शिष्यौ गदायुद्धे रोहिणेयस्य धीमतः ।
 उभौ सदृशकर्माणौ यमवासवयोरिव । तथा सदृशकर्माणौ वरुणस्य महाबलौ ।
 वासुदेवस्य रामस्य तथा वैश्रवणस्य च । सदृशौ तौ महाराज मधुकैटभयोर्युधि ।
 उभौ सदृशकर्माणौ तथा सुन्दोपसुन्दयोः । रामरावणयोश्चैव बालिसुग्रीवयोस्तथा ।
 तथैव कालस्य समौ मृत्योश्चैव परन्तपौ । अन्योन्यमभिधावन्तौ मत्ताविव महाद्विपौ ।
 वासितासङ्गमे दृष्ट्वा शरदीव मदोत्कटौ । मत्ताविव जिगीषन्तौ चरणे भरतर्षभौ ।
 उभौ क्रोधविषं दीप्तं वमन्तावुरगाविव । अन्योन्यमभिसंरब्धौ प्रेक्षमाणवरिन्दभौ ।
 उभौ भरतशार्दूलौ विक्रमेण समन्वितौ । सिंहाविव दुराधर्षौ गदायुद्धविशारदौ ।
 नखदंष्ट्रायुधौ वीरौ व्याघ्राविव दुरुत्सहौ । प्रजासंहरणे क्षुब्धौ समुद्राविव दुस्तरौ ।
 लोहिताङ्गाविव क्रुद्धौ प्रतपन्तौ महारथौ । पूर्वपश्चिमजौ भेदा वायुना क्षुभितौ यथा ।
 गर्जमानौ सुविषमं चरन्तौ प्रावृषीव हि । रश्मियुक्तौ महात्मानौ दीप्तिमन्तौ महाबलौ ।
 ददृशाते कुरुश्रेष्ठौ कालसूर्याविवोदितौ । व्याघ्राविव सुसंरब्धौ जर्जन्ताविव तोयदौ ।
 जहृषाते महाबाहू सिंहौ केशरिणाविव । गजाविव सुसंरब्धौ ज्वलिताविव पावकौ ।
 ददृशाते महात्मानौ सशृङ्गाविव पर्वतौ । रोषात् प्रस्फुरमाणौ निरीक्षन्तौ परस्परं ।
 तौ समेतौ महात्मानौ गदाहस्तौ नरोत्तमौ । उभौ परमसंहृष्टौ उभौ परमसम्मतौ ।
 सदस्याविव हेषन्तौ वृंहन्ताविव कुञ्जरौ । वृषभाविव गर्जन्तौ दुर्योधनवृकोदरौ ।
 दैत्याविव बलान्मन्तौ रेजतुस्तौ नरोत्तमौ । ततो दुर्योधनो राजन्निदमाह युधिष्ठिरं ।
 भ्रातृभिः सहितश्चैव दृष्ट्वेन च महात्मना । रामेणामितवीर्येण वाक्यं शौटीर्यसम्मतं ।
 केकयैः सृञ्जयैर्दृष्टं पाञ्चालैश्च महात्मभिः । इदं व्यवसितं युद्धं मम भीमस्य चोभयोः ।
 उपोपविष्टाः पश्यध्वं सहितैर्नृपपुङ्गवैः । श्रुत्वा दुर्योधनवचः प्रत्यपद्यन्त तत्तथा ।
 ततः समुपविष्टन्तत् सुमहद्राजमण्डलं । विराजमानं ददृशे दिवोवादित्यमण्डलं ।
 तेषां मध्ये महाबाहुः श्रीमान् केशवपूर्वजः । उपविष्टो महाराज पूज्यमानः समन्ततः ।
 शुशुभे राजमध्यस्थो नीलवासाः सितप्रभः । नक्षत्रैरिव सम्पूर्णो वृतो निशि निशाकरः ।
 तौ तथा तु महाराज गदाहस्तौ सुदुःसहौ । अन्योन्यं वाग्विरुद्धाभिस्तत्तमाणा व्यवस्थितौ ।
 अप्रियाणि ततोऽन्योन्यमुक्त्वा तौ कुरुसत्तमौ । उदीचन्तौ स्थितौ तत्र वृत्रशक्रौ यथाहवे ।
 इति श्रीमहाभारते शल्यपर्वणि गदायुद्धपर्वणि गदायुद्धे षट्पञ्चाशोऽध्यायः ॥ ५६ ॥
 ॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततो वाग्युद्धमभवत्तुमुलं जनमेजय । यत्र दुःखान्वितो राजा धृतराष्ट्रोऽब्रवीदिदं ।
 धिगस्तु खलु मानुष्यं यस्य निष्ठेयमीदृशी । एकादशचमूभर्त्ता यत्र पुत्रो ममानघ ।
 आज्ञाय सर्वानृपतीन् भुक्त्वा चेमां वसुन्धरां । गदामादाय वेगेन पदातिः प्रस्थितो रणे ।

२१०५

२११०

२११५

२१२०

२१२५

२१३०